

დამტკიცებულია:

სს „საქართველოს საფონდო ბირჟის“
სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ,
2010 წ. 6 მაისს, ოქმი №2

ბოლო ცვლილებები და დამატებები შეტანილია:

სს „საქართველოს საფონდო ბირჟის“
სამეთვალყურეო საბჭოს მიერ,
2017 წ. 21 თებერვალს, ოქმი №1

**საქართველოს საფონდო ბირჟის
GSX საფონდო ინდექსის განსაზღვრის
წესი**

1. ზოგადი დებულებები

- 1.1. წინამდებარე წესი არეგულირებს სს „საქართველოს საფონდო ბირჟის“ (შემდგომში „ბირჟა“) GSX საფონდო ინდექსის განსაზღვრის, გამოყენების და გავრცელების პროცედურებს და წესებს.
- 1.2. წესი შემუშავებულია „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის, საქართველოს საფონდო ბირჟის ვაჭრობის წესების, აგრეთვე ბირჟის სხვა მარეგულირებელი დოკუმენტების მოთხოვნათა შესაბამისად.
- 1.3. GSX ინდექსი (შემდგომში - „ინდექსი“) წარმოადგენს ბირჟის სავაჭრო სისტემის ოფიციალურ ინდიკატორს და მისი გაანგარიშება და გამოქვეყნება ხდება ქვემოთ მოყვანილი წესების მიხედვით.
- 1.4. წესის ყველა დანართი წარმოადგენს მის განუყოფელ ნაწილს.
- 1.5. წესს, აგრეთვე მასში ცვლილებებსა და დამატებებს ამტკიცებს ბირჟის სამეთვალყურეო საბჭო.

2. ინდექსის ბაზა

- 2.1. *ინდექსის პორტფელი*, ან *ინდექსის ბაზა* წარმოადგენს ფასიანი ქაღალდების ნუსხას, რომლის საფუძველზეც დგება ინდექსი.
- 2.2. ინდექსის ბაზაში, ძირითადად შედის სავაჭრო სისტემის ლისტინგში არსებული ფასიანი ქაღალდები.
- 2.3. ბირჟის გენერალური დირექტორის გადაწყვეტილებით, ინდექსის ბაზაში სალისტინგო ფასიან ქაღალდებს შეიძლება დაემატოს სავაჭრო სისტემაში დაშვებული სხვა ფასიანი ქაღალდიც.
- 2.4. ინდექსის ბაზაში ახალი ფასიანი ქაღალდების შეტანის შემთხვევაში ინდექსში ცვლილება შედის ძალაში მხოლოდ მას შემდეგ, როცა სისტემაში დაიდება

თუნდაც ერთი გარიგება ამ ფასიანი ქაღალდის მიხედვით. ფასიანი ქაღალდის ლისტინგიდან ან ბირჟის სავაჭრო სისტემიდან ამოღების შემთხვევაში ინდექსის ბაზა იცვლება მომდევნო სავაჭრო დღიდან.

- 2.5. ინდექსის ბაზა მტკიცდება ბირჟის გენერალური დირექტორის მიერ.
- 2.6. ინდექსის ბაზაში ცვლილებების შეტანა ხორციელდება წინამდებარე წესის მე-5 მუხლის მოთხოვნათა შესაბამისად.

3. ფასიანი ქაღალდის კაპიტალიზაციის წილი

- 3.1. ფასიანი ქაღალდის კაპიტალიზაცია ეწოდება სიდიდეს, რომელიც წარმოადგენს ფასიანი ქაღალდის მიმდინარე ფასის ნამრავლს ამ ფასიანი ქაღალდის გამოშვებულ და განთავსებულ რაოდენობაზე.
- 3.2. i -ური ფასიანი ქაღალდის კაპიტალიზაციის წილი ინდექსის პორტფელში t თარიღისათვის გამოითვლება შემდეგი ფორმულით:

$$W_{t,i} = \frac{P_{t,i} \times V_{t,i}}{MC_t} = \frac{MC_{t,i}}{MC_t} \quad (1)$$

სადაც,

$V_{t,i}$ არის i -ური ფასიანი ქაღალდის გამოშვებული და განთავსებული მოცულობა მიმდინარე (t) თარიღისათვის;

$P_{t,i}$ – i -ური ფასიანი ქაღალდის მიმდინარე (საბაზრო) ფასი ლარში t თარიღისათვის;

$MC_{t,i}$ – i -ური ფასიანი ქაღალდის კაპიტალიზაციის მნიშვნელობა მიმდინარე t თარიღისათვის;

MC_t – ბაზაში შემავალი ფასიანი ქაღალდების კორექტირებულ საბაზრო კაპიტალიზაციათა ჯამი მიმდინარე t თარიღისათვის.

4. ინდექსის გაანგარიშება

- 4.1. ინდექსის გაანგარიშებისას ფასები გამოისახება ლარში.
- 4.2. საანგარიშო თარიღისთვის საქართველოს საფონდო ბირჟის **GSX** ინდექსი განისაზღვრება, როგორც ინდექსის პორტფელში ჩართულ ფასიანი ქაღალდების ჯამური საბაზრო კაპიტალიზაციისა და საწყისი თარიღისათვის ამავე ფასიანი ქაღალდების ჯამური საბაზრო კაპიტალიზაციის MC_0 შეფარდება, გამრავლებული ინდექსის მნიშვნელობაზე საწყისი თარიღისათვის I_0 :

$$I_t = I_0 \times \frac{MC_t}{MC_0}; \quad (2)$$

სადაც MC_t არის ფასიანი ქაღალდების საბაზრო კაპიტალიზაციათა ჯამი მიმდინარე t თარიღისათვის:

$$MC_t = \sum_i^N MC_{t,i} \quad (3)$$

სადაც,

$MC_{t,i}$ - არის (i) ფასიანი ქაღალდის კაპიტალიზაციის მნიშვნელობა;

N – ინდექსის პორტფელში ჩართული ფასიანი ქაღალდების რაოდენობაა. დანარჩენი აღნიშვნები იგივეა, რაც (1) ფორმულაში.

- 4.3. ინდექსის გასაანგარიშებლად გამოიყენება ინდექსის მაკორექტირებელი მნიშვნელი (*divisor*). მისი გამოყენებით ფორმულა (2) ლებულობს შემდეგ სახეს:

$$I_t = \frac{MC_t}{divisor}, \quad (4)$$

- 4.4. მაკორექტირებელი მნიშვნელის საწყისი მნიშვნელობა გამოითვლება ფორმულით:

$$divisor_0 = \frac{MC_0}{I_0} \quad (5)$$

- 4.5. ინდექსის გასაანგარიშებლად გამოიყენება შემდეგი პარამეტრები:

4.5.1. პორტფელში შემავალი ყოველი ფასიანი ქაღალდის საწყისი საბაზრო ფასი P_{i0} და ბრუნვაში გამოშვებული მთლიანად განთავსებული აქციების რაოდენობა Q_{i0} ;

4.5.2. ინდექსში შემავალი ყველა ფასიანი ქაღალდისათვის ფასთა ცვალებადობის პირობითი დერეფანი;

4.5.3. ინდექსის პორტფელში შემავალი ყოველი აქციისათვის საანგარიშო დროის პერიოდი;

4.5.4. გარიგებების და განაცხადების ხვედრითი წონები ფასიანი ქაღალდის საბაზრო ფასის გაანგარიშებისას;

4.5.5. საბირჟო გარიგებების, ფიქსინგის და განაცხადების საუკეთესო ფასები და სხვა მონაცემები;

- 4.6. 4.5.2 - 4.5.4 პუნქტებში მოყვანილი პარამეტრები მტკიცდება ბირჟის გენერალური დირექტორის მიერ.

- 4.7. ინდექსის გაანგარიშება და გამოქვეყნება ხდება ყოველი კალენდარული დღისათვის სავაჭრო დღის ბოლოს (ან მომდევნო სავაჭრო დღის დასაწყისში).

- 4.8. ინდექსის გავრცელება-გამოქვეყნება ხდება ბირჟის გენერალური დირექტორის გადაწყვეტილების შესაბამისად.

- 4.9. პორტფელში შემავალი ფასიანი ქაღალდის საბაზრო ფასის გაანგარიშების პროცედურა მოყვანილია დანართში N1.

5. ფასიანი ქაღალდების ნუსხაში ცვლილებები

- 5.1. ინდექსის პორტფელში (ბაზაში) ფასიანი ქაღალდების ნუსხის ან ფასიანი ქაღალდების მონაცემებში ცვლილების შეტანის აუცილებლობის შემთხვევაში ინდექსის გაანგარიშებისას გამოყენებულ უნდა იქნას მაკორექტირებელი მნიშვნელი (*divisor*).
- 5.2. ინდექსის ბაზაში ცვლილებების შეტანა აუცილებელი ხდება მაშინ, როდესაც:
- 5.2.1. იცვლება ინდექსის ბაზაში შემავალი ფასიანი ქაღალდების გამოშვებული რაოდენობა (დამატებითი ემისია, საწესდებო კაპიტალის შემცირება-გაზრდა და სხვა);
 - 5.2.2. ინდექსის ბაზიდან ამოიღება ფასიანი ქაღალდი, ან მისი სხვა ფასიანი ქაღალდით შეცვლის აუცილებლობა დგება;
 - 5.2.3. ინდექსის ბაზაში ახალი ფასიანი ქაღალდის დამატება აუცილებელი;
 - 5.2.4. ინდექსის გასაანგარიშებლად საჭირო საწყისი მონაცემებისა და პარამეტრების (გასაშუალების პერიოდის, ფასთა დერეფნის და სხვა) შეცვლის აუცილებლობა დგება.
- 5.3. 5.2. პუნქტში ჩამოთვლილი გარემოებების დადგომისას ბირჟის უფლებამოსილი თანამშრომელი ადგენს მაკორექტირებელი მნიშვნელის ახალ სიდიდეს შემდეგი ფორმულის¹ მიხედვით:

$$divisor_t = divisor_{t-1} \times \frac{MC_{t-1}}{MC_{t-1}^*} \quad (6)$$

სადაც,

$divisor_{t-1}$ არის $t-1$ თარიღისათვის არსებული მაკორექტირებელი მნიშვნელი;

MC_{t-1} - კაპიტალიზაცია ცვლილებამდე, ანუ $t-1$ თარიღისათვის;

MC_{t-1}^* - ახალი კაპიტალიზაცია ცვლილების შემდეგ, გაანგარიშებული $t-1$ თარიღისათვის.

¹ - ინდექსის კორექტირებული მნიშვნელობის გასაანგარიშებლად დასაშვებია, აგრეთვე, შემდეგი ფორმულის გამოყენება:

$$I_t^* = I_{t-1} \times \frac{MC_t^*}{MC_{t-1}^*} = \frac{MC_{t-1}}{divisor_{t-1}} \times \frac{MC_t^*}{MC_{t-1}^*} \quad (7)$$

ფასიანი ქაღალდის საბაზრო ფასის განსაზღვრის პროცედურა

ინდექსის გასაანგარიშებლად გამოიყენება ფასიანი ქაღალდის საბაზრო ფასის ცნება, რომლის დასადგენად, თავის მხრივ, გამოიყენება შემდეგი მონაცემები და პრინციპები:

1. ინფორმაცია იმ გარიგებათა ფასებისა P_{ij} და მოცულობების Q_{ij} შესახებ, რომლებიც ბირჟის სავაჭრო სისტემაში დაფიქსირდა i -ურ ფასიან ქაღალდზე საანგარიშო T პერიოდის განმავლობაში. i ლებულობს მნიშვნელობებს 1-დან N -მდე. გაანგარიშებაში გათვალისწინებულ უნდა იყოს მხოლოდ ფასთა პირობით დერეფანში მოხვედრილი გარიგებები.
2. იმ შემთხვევაში, თუ სავაჭრო სესიაზე დადებული გარიგების ფასი სცილდება პირობითი დერეფნის ფარგლებს, მაშინ მის მაგივრად გამოიყენება ფასის ის ზღვრული მნიშვნელობა, რომელსაც გადასცდა გარიგების ფასი. ანუ, თუ გარიგების ფასი აღემატება დერეფნის ზედა ზღვარს – მაშინ ინდექსის გამოთვლისას გამოიყენება ამ გარიგების მოცულობა და დერეფნის ზედა ზღვრის ფასი. ანალოგიურად, თუ გარიგების ფასი ნაკლებია დერეფნის ქვედა ზღვარზე – მაშინ ინდექსის გამოთვლისას გამოიყენება ამ გარიგების მოცულობა და დერეფნის ქვედა ზღვრის ფასი.
3. ინფორმაცია ყიდვის და გაყიდვის განაცხადთა ფასების და მოცულობების შესახებ ინდექსის გაანგარიშების მომენტისათვის საანგარიშო T პერიოდის განმავლობაში. ამასთან, განაცხადების ფასები, აგრეთვე უნდა თავსდებოდეს ფასთა პირობით დერეფანში.
4. გაანგარიშებისას, მხედველობაში მიიღება ის გარიგებები და განაცხადები, რომელთა მოცულობა არანაკლებია ბირჟის ვაჭრობის წესებით შესაბამისი ფასთა ინტერვალისათვის განსაზღვრული სტანდარტული ლოტის სიდიდისა, აგრეთვე ის გარიგებები და განაცხადები, რომელთა ღირებულება არანაკლებია სავაჭრო წესებით განსაზღვრული მინიმალური სიდიდისა (100 ლარი).
5. ინდექსის გაანგარიშებისას, თუ არსებობს განაცხადები მხოლოდ ყიდვაზე ან მხოლოდ გაყიდვაზე, მხედველობაში მიიღება მხოლოდ ის განაცხადები, რომელთა ფასები უკეთესია, ვიდრე წინა დღის (უკანასკნელი გაანგარიშებული) საბაზრო ფასი (previous price - $P_{i,t}^{last}$). ანუ, ყიდვის განაცხადის გათვალისწინება ხდება იმ შემთხვევაში, თუ მისი ფასი მეტია, ხოლო გაყიდვის განაცხადის გათვალისწინება - იმ შემთხვევაში, თუ მისი ფასი ნაკლებია წინა დღის (უკანასკნელად გაანგარიშებულ) საბაზრო ფასზე.

6. გაანგარიშებისას, მხედველობაში მიიღება მხოლოდ ის ყიდვა-გაყიდვის განაცხადები, რომლებიც არ იყო მოხსნილი მე-2 სავაჭრო სესიის დასრულებამდე და არ გაკეთებულა N პარამეტრით.
7. სავაჭრო სესიაზე დადებული გარიგებების და ფიქსინგის პარამეტრებს სხვადასხვა ხვედრითი წილი აქვს ფასიანი ქაღალდების საბაზრო ფასის გაანგარიშებისას.

i -ური ფასიანი ქაღალდის საბაზრო ფასის $P_{i,t}$ გამოთვლა დროის t თარიღისათვის ხდება შემდეგი წესის მიხედვით:

- ა) თუ T საანგარიშო დროის პერიოდში ($(t-T)$ -დან t -მდე) სავაჭრო სისტემაში და ფიქსინგის შედეგად i -ური ფასიანი ქაღალდის მიხედვით დაიდო σ რაოდენობა გარიგება², მაშინ i -ური ფასიანი ქაღალდის *საშუალოშეწონილი ფასი* შეიძლება გაანგარიშდეს შემდეგი ფორმულით:

$$P_{i,t}^{\sigma} = \frac{\sum_{j=1}^{\sigma} P_{i,j,t} \times Q_{i,j,t} + \sum_{m=1}^T (p_{i,m,t}^{best\ bid} \times q_{i,m,t}^{best\ bid} + p_{i,m,t}^{best\ ask} \times q_{i,m,t}^{best\ ask})}{\sum_{j=1}^{\sigma} Q_{i,j,t} + \sum_{m=1}^T q_{i,m,t}^{best\ bid} + \sum_{m=1}^T q_{i,m,t}^{best\ ask}} \quad (8)$$

სადაც, $P_{i,j,t}$ არის i -ური ფასიანი ქაღალდის მიხედვით T პერიოდის განმავლობაში დადებული, ან დაფიქსირებული j გარიგების ფასი დროის t თარიღისათვის;

$Q_{i,j,t}$ – i -ური ფასიანი ქაღალდის მიხედვით T პერიოდის განმავლობაში დადებული, ან დაფიქსირებული j გარიგების³ მოცულობა, დროის t თარიღისათვის;

$p_{i,m,t}^{best\ bid}$ არის $(t-T+m)$ თარიღისათვის, i -ური ფასიანი ქაღალდის მიხედვით ყიდვაზე გაკეთებული საუკეთესო განაცხადის (ყველაზე მაღალი) ფასი; $q_{i,m,t}^{best\ bid}$ - ამ განაცხადის მოცულობა;

$p_{i,m,t}^{best\ ask}$ არის $(t-T+m)$ თარიღისათვის, i -ური ფასიანი ქაღალდის მიხედვით გაყიდვაზე გაკეთებული საუკეთესო განაცხადის (ყველაზე დაბალი) ფასი; $q_{i,m,t}^{best\ ask}$ - ამ განაცხადის მოცულობა.

- ბ) თუ t თარიღში, სავაჭრო სისტემაში i -ურ ფასიან ქაღალდზე გაკეთდა მხოლოდ ყიდვის განაცხადები, მაშინ მათ შორის ამოირჩევა საუკეთესო – ის რომელიც ყველაზე მაღალ ფასში გაკეთდა. ამ დროს, მისი ფასი $p_{i,t}^{best\ ask}$ წინა დღის (უკანასკნელი გაანგარიშებული) საბაზრო ფასზე (previous price) მაღალი უნდა იყოს.

² - T პერიოდის განმავლობაში პორტფელში შემავალ რომელიმე ფასიან ქაღალდზე შეიძლება არ დაიდოს გარიგება

³ - გარიგებების და განაცხადების ფასების შერჩევასა მხედველობაში მიიღება საბაზრო ფასის დადგენის ზემოთმოყვანილი პრინციპები

გ) თუ t თარიღში სავაჭრო სისტემაში i -ურ ფასიან ქაღალდზე გაკეთდა მხოლოდ გაყიდვის განაცხადები, მაშინ მათ შორის ამოირჩევა საუკეთესო – ის რომელიც ყველაზე დაბალ ფასში გაკეთდა. ამ დროს, მისი ფასი $p_{i,t}^{best\ bid}$ წინა დღის (უკანასკნელი გაანგარიშებული) საბაზრო ფასზე (previous price) დაბალი უნდა იყოს.

დ) თუ უკანასკნელი T პერიოდის განმავლობაში i -ურ აქციაზე არცერთი ისეთი გარიგება არ დადებულა და არც განაცხადი გაკეთებულა, რომელიც აკმაყოფილებს ზემოთმოყვანილ 1-7 პრინციპს და შესაბამისად, არც საბაზრო ფასი განსაზღვრულა ზემოთაღწერილი წესის (პუნქტები ა-გ) მიხედვით, მაშინ i -ური ფასიანი ქაღალდის საბაზრო ფასად მიიჩნევა უკანასკნელი გაანგარიშებული საბაზრო ფასი და დგება საკითხი ამ ფასიანი ქაღალდის ინდექსის პორთფელიდან ამოღების შესახებ:

$$P_{i,t} = P_{i,t}^{last} \quad (9)$$